

Het Belgische erfrecht in Europa: *en marche!*

Charlotte DECLERCK

De hervorming van het erfrecht staat hoog op de Belgische politieke agenda.¹ De minister van Justitie stelde hiertoe zelfs een werkgroep van academische experts samen teneinde deze hervorming voor te bereiden.² Het wetsvoorstel van 25 januari 2017 vormt het eerste resultaat van de inspanningen van deze werkgroep.³ Met de inperking van de erfrechtelijke reserve, de afschaffing van een erfrecht in natura en de invoering van een erfrecht in waarde, de versoepeling van het verbod op erfovereenkomsten en de herformulering van het evenwicht tussen de belangen van de langstlevende echtgenoot en de afstammelingen van de erflater wordt beoogd het erfrecht bij de tijd te brengen en een antwoord te bieden op het gewijzigde familiebeeld en de toenemende diversiteit in gezinsvormen.

Naar aanleiding van het wetsvoorstel werd op 17 maart 2017 een internationaal symposium in Hasselt georganiseerd waarbij de krachtlijnen van de voorgestelde hervorming in rechtsvergelijkend perspectief werden geplaatst.⁴ Gezaghebbende academische experts uit Duitsland (prof. Anatol Dutta, Universität Munich), Engeland & Wales (prof. Roger Kerridge, University of Bristol), Frankrijk (prof. Véronique Barabé-Bouchard, Université de Rennes), Nederland (prof. Wilbert Kolkman, Universiteit Groningen) en Spanje & Catalonië (prof. Miriam Anderson, Universitat de Barcelona) belichtten de wijze waarop de beoogde doeleinden in hun rechtstelsel worden bereikt.

Uit de lezingen van deze academische experts bleek al gauw dat de krachtlijnen van de voorgestelde Belgische hervorming nauw aansluiten bij gelijklopende tendensen in de bestudeerde rechtstelsels. Zo kunnen meerdere gemeenschappelijke kenmerken

worden ontwaard. Ten exemplatieve titel kan worden verwezen naar de afschaffing van de ascenden-tenreserve, de inperking van de omvang van de erfrechtelijke reserve van afstammelingen, de invoering van een reserve in waarde, een sterk erfrecht van de langstlevende echtgenoot en de mogelijkheid tot het sluiten van erfovereenkomsten. Niettemin was er ook oog voor de verschillen. Zo bv. fronsten verschillende experts de wenkbrauwen bij het behoud van de regel dat schenkingen die aan afstammelingen worden gedaan (weerlegbaar) worden vermoed als voorschot op erfdeel te zijn gebeurd, het behoud van de regel dat alle schenkingen die de erflater tijdens zijn leven heeft gedaan, in beginsel het voorwerp kunnen uitmaken van inkorting, en de invoering van de wel zeer uitgebreide mogelijkheid tot het sluiten van een globale erfovereenkomst.

De gelijkenissen en de gemeenschappelijke kenmerken tussen de bestudeerde rechtstelsels brachten de experts eens te meer⁵ tot de slotbevinding dat het erfrecht in Europa helemaal niet zo cultuur- en plaatsgebonden is. Bij het uittekenen van hervormingen in het erfrecht – en bij uitbreiding in het hele domein van het familierecht en familiaal vermogensrecht – is het dan ook meer dan nuttig en zelfs noodzakelijk om een blik over de nationale grenzen te werpen. Rechtsvergelijking is bovendien rechtsverrijking.⁶ De oprichting van een *Commission on European Succession Law*, als schaduwcommissie van de vermaarde *Commission on European Family Law*, kan deze spontane harmonisatie verder aanmoedigen. Finaal brengt dit ook Europa en zijn burgers dichter bij elkaar en zal, zoals Bono dit ooit treffend heeft verwoord, Europa misschien niet alleen een *Gedachte* zijn maar ook een *Gevoel* worden.

1. www.premier.be/sites/default/files/articles/accord_de_gouvernement_-_regeerakkoord.pdf, 125.
2. www.koengeens.be/beleid/hercodificatie-basiswetgeving/hercodificatie, 37 (leden van de werkgroep: J. Bael, R. Barbaix, H. Casman, Ph. de Page, Ch. Declerck, J. Du Mongh, Y.-H. Leleu, J.-L. Renchon, F. Tainmont, A.-Ch. Van Gysel en A. L. Verbeke).
3. *Parl.St. Kamer* 2016-17, 54-2282/1.
4. Symposium "The Belgian Reform of Succession Law from a Comparative Perspective". Het verslagboek verschijnt in het najaar bij die Keure.
5. Zie W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 13 e.v.
6. W. PINTENS, *Naar een ius commune in het Europees familie- en erfrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 91.